

ლევანტის საპაიო კომპანია

Levant Bonding Company

იზოლდა ბელთაძე

ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო

უნივერსიტეტი, ასოცირებული პროფესორი.

Izolda Beltadze

BSU, Associate Professor at the Department of Histori,

Archaeology and Ethnology, PhD in History

DOI: <https://doi.org/10.52340/gmg2023.01.03>

აბსტრაქტი: ლევანტის კომპანია იყო ინგლისის ერთ-ერთი აქციონერული კომპანია, რომელიც წარმოიშვა 1581 წელს. საპაიო კომპანიაში გაერთიანებული იყო ლონდონის ვაჭარ-ავანტიურისტთა კომპანიასთან შედარებით უფრო მდიდარი ვაჭრები, რომელთაც ბრუნვაში ჰქონდათ დიდი ოდენობის კაპიტალი, რაც მათ საშუალებას აძლევდა გაეწია დიდძალი ხარჯები ლევანტის ქვეყნებში.

ვაჭარ-ავანტიურისტთა კომპანიის ცალკეული წევრი ვაჭრობდა დამოუკიდებლად. თვითონ უზრუნველყოფდა ფრახტს. თავის თავზე იღებდა ვაჭრობის დროს ზარალს და მოგებასაც. კომპანიის ვაჭრობა იყო უმთავრესად კონტინენტური და ვერ გასწევდა ხარჯებს შორეული ვაჭრობისათვის, ხოლო ლევანტის კომპანიამ ეს შეძლო.

1588 წლისთვის- Levant Company- გადაკეთდა მარეგულირებელ, მონოპოლიურ კომპანიად ლევანტის ქვეყნებში (შუა საუკუნეების ეპოქაში ხმელთაშუა ზღვისპირეთის ქვეყნებს-მცირე აზიას, სირიას, პალესტინას, ეგვიპტეს, საბერძნეთს მიაკუთვნებდნენ ლევანტის ქვეყნებს, რომლებიც შედიოდნენ ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაში) და მისი სტატუსი იყო - სააქციო კომპანია. 1592 წლის 7 იანვარს კომპანიას მიენიჭა ახალი წესდება, რომლის მიხედვით კომპანიასთან გაერთიანდა თურქეთის და ვენეციის კომპანიები.

1581 წლის ქართით ინგლისელ ვაჭრებს მიენიჭათ 12 წლით ვაჭრობის უფლება. 1601 წელს კი 15 წლით. 1661 წელს მეფე ჩარლზ II-ის წესდებით, კომპანია გადაკეთდა პოლიტიკურ ორგანოდ, რომელსაც საკანონმდებლო უფლება ჰქონდა ლევანტის ქვეყნებში. კომპანიის წევრების რაოდენობა შეზღუდული არ იყო. ძირითადი კანდიდატი უნდა ყოფილიყო საბითუმო მოვაჭრე ან შვიდწლიანი სტაჟის მქონე. 25 წლამდე პირები დაიშვებოდა თუ გადაიხდიდა 25 ფუნტს. ხოლო ზემოთ მყოფი ასაკის მქონე ორჯერ დიდს. კომპანიის წევრთა რაოდენობა სხვადასხვა დროს დასახელებულია: 29, 43, 119, 300 კაცი.

ლევანტის კომპანიაში გაერთიანებული იყვნენ, გარდა ლონდონელებისა, ასევე პროვინციელი ვაჭრებიც. ასევე კომპანიის ვაჭრები გაერთიანებული იყვნენ სამ და მეტ კომპანიაში. ვაჭართა დიდი კაპიტალი რომ არა ისინი ვერ შეძლებდნენ ერთდროულად რამოდენიმე კომპანიის სავაჭრო საქმეებში მონაწილეობას.

ლევანტის კომპანიას სათავეში ედგა მმართველი -გუბერნატორი, რომელსაც ჰყავდა 12 თანამემწე. კომპანიას ასევე ჰყავდა პასუხისმგებელი წარმომადგენლები იმ ადგილებში, სადაც მას ჰქონდა კომერციული გარიგებები. ასეთი იყო ელჩი კონსტანტინოპოლში და კონსულები, ვიცე-კონსულები ლევანტის სხვადასხვა ქალაქში. გარდა ამისა, საელჩოს თანამშრომლები იყვნენ თარჯიმნები, ხაზინადარი და მქადაგებელი.

კომპანიას დაწესებული ჰქონდა იმპორტის და ექსპორტის რეგულირების წესები. ინგლისიდან გაჰქონდა ძირითადად მაუდის ქსოვილები, ხოლო შემოჰქონდა აბრეშუმის, ბამბა, მოცვი, ნარკოტიკები, ილზი, ჯავზი, პილპილი, მიხაკ- დარიჩინი, ღვინოები, და სხვა აღმოსავლური საქონელი. ძირითადად ვაჭრობდნენ: ვენეციაში, ზანტში, კეფალონიაში, კანდიაში, კონსტანტინეპოლში, სციოში, ალეპოში, ტრიპოლში, ალჟირში, კარტახანში, ალიკანტეში, ბარსელონაში, ვალენსიაში, მარსელში, ასევე არ უშვებდნენ გადაჭარბებული რაოდენობის საქონლის გატანას და შემოტანას, ვინაიდან ეს გამოიწვევდა საქონლის ჩაწოლას და მოგება ნაკლები დარჩებოდა. ლევანტის კომპანია ყოველწლიურად ქვეყანას აძლევდა შემოსავლის სახით 4 ათას ფუნტ სტერლინგს.

სამეფო ხელისუფლება არ უშვებდა ურთიერთობის გამწვავებას ლევანტის ქვეყნებთან: ვენეციასთან, თურქეთთან, მიუხედავად ინგლისელ ვაჭართა არაერთი უკმაყოფილებისა, ვინაიდან პოლიტიკური თვალსაზრისით ინგლისისათვის წამგებიანი იქნებოდა ეს. აი, ეს არის სწორედ დიპლომატია. უმჯობესი იყო დაზარალებულიყო ინგლისელი ვაჭრები, ვიდრე გამწვავებულიყო ურთიერთობა ლევანტის ქვეყნებთან.

ინგლისელმა ვაჭრებმა განავითარეს ბამბის და აბრეშუმის წარმოების ტექნოლოგია, რომელიც ვითარდებოდა კაპიტალისტური გზით, რაშიაც ინგლისს დაეხმარა მაუდის ქსოვილების წარმოების გამოცდილება. საბოლოოდ, ინგლისური ქსოვილებით ვაჭრობა ლევანტის ქვეყნებში დიდძალ მოგებას უტოვებდა ინგლისს. ასევე აღმოსავლური საქონლის (ნედლეულის) აბრეშუმის, ბამბის შემოტანამ ხელი შეუწყო შესაბამისი წარმოების განვითარებას, რამაც განაპირობა ქვეყნის ეკონომიკური დაწინაურება.

საკვანძო სიტყვები: კომპანია, ვაჭარ-ავანტიურისტი, ლევანტი, მონოპოლიური, პროტექციონისტური, ქარტია.

Abstract: The Levant Company was one of the English joint-stock companies that originated in

1581. The Sapaio Company included more wealthy merchants than the London Company of Merchant Adventurers, who had a large amount of capital in circulation, which enabled them to make large expenditures in the countries of the Levant.

An individual member of a company of merchant-adventurers traded independently. He provided the freight himself. He took upon himself the loss and profit during trading. The Company's trade was primarily continental and could not afford the costs of long-distance trade, whereas the Levant Company could.

By 1588, the Levant Company was transformed into a regulatory, monopoly company in the countries of the Levant (in the Middle Ages, the Mediterranean countries - Asia Minor, Syria, Palestine, Egypt, Greece were included in the countries of the Levant, which were part of the Ottoman Empire) and its status was - a joint-stock company. On January 7, 1592, the company was granted a new charter, according to which the companies of Turkey and Venice were united with the company..

By the charter of 1581, English merchants were granted the right to trade for 12 years. and in 1601 for 15 years. In 1661, by charter of King Charles II, the Company was transformed into a political body with legislative authority in the Levant. The number of company members was not limited. The main candidate should have been a wholesaler or with seven years of experience. Under 25s were admitted if they paid £25. And those with an older age are twice as old. The number of members of the company is named at different times: 29, 43, 119, 300 people.

In addition to the Londoners, provincial merchants were also united in the Levant Company. Also, company merchants were united in three or more companies. If it were not for the large capital of the merchants, they would not be able to participate in the trade affairs of several companies at the same time.

The Levant Company was headed by a ruler-governor who had 12 assistants. The company also had responsible representatives in places where it had commercial dealings. Such was the ambassador in Constantinople and the consuls and vice-consuls in various cities of the Levant. In addition, the employees of the embassy were translators, a treasurer and a preacher.

The company had established import and export regulation rules. From England it exported mainly Maud fabrics, while it imported silk, cotton, blueberries, drugs, ylang-ylang, nutmeg, pepper, clove-cinnamon, wines, and other oriental goods. They mainly traded in: Venice, Zante, Kefalonia, Candia, Constantinople, Scio, Aleppo, Tripoli, Algiers, Cartagena, Alicante, Barcelona, Valencia, Marseille, and they did not allow excessive quantities of goods to be exported and imported, as this would cause the goods to lie down and the profit would be less.

The royal government did not allow relations with the countries of the Levant: Venice, Turkey, despite many dissatisfactions of English merchants, because it would be unprofitable for England from

a political point of view. This is exactly diplomacy. It was better to suffer the English merchants than to aggravate the hostilities with the countries of the Levant.

English merchants developed the technology of cotton and silk production, which developed in a capitalist way, in which England was helped by the experience of Maud textile production. Finally, the English cloth trade in the countries of the Levant left a large profit for England. Also, the import of oriental goods (raw materials) silk, cotton contributed to the development of relevant production, which led to the economic development of the country.

Key words: Company, Merchant-Adventurer, Levant, Monopoly, Protectionist, Charter.

ჩვენ მიზნად დავისახეთ შეგვესწავლა ინგლისის ერთ-ერთი საპაიო, ლევანტის კომპანიის ისტორია. საინტერესოა როგორ წარმოიშვა კომპანია, როგორი იყო მისი შემადგენლობა, რა იყო კომპანიის მმართველობის ორგანოები, რა იყო ექსპორტის და იმპორტის საგნები, როგორი იყო ვაჭრობის ორგანიზების წესები, როგორ იღებდნენ კომპანიის წევრებს, რომელ ნავსადგურებში ვაჭრობდნენ და რა როლი შეასრულა ამ კომპანიამ ინგლისის ეკონომიკურ განვითარებაში. აღნიშნული საკითხების შესწავლაში დაგვეხმარა ლონდონში 1908 წელს გამოცემული მნიშვნელოვანი წყარო „ლევანტის კომპანიის ადრეული ისტორია“. ასევე გამოვიყენეთ სხვადასხვა ავტორების: მ.იაბროვას, ვ.შტოკმარის, მ.ოსოკინის, ა.მორტონის შრომები.

ლევანტის კომპანია წარმოიშვა 1581 წელს. შუა საუკუნეების ეპოქაში ხმელთაშუა ზღვისპირეთის ქვეყნებს-მცირე აზიას, სირიას, პალესტინას, ეგვიპტეს, საბერძნეთს მიაკუთვნებდნენ ლევანტის ქვეყნებს, რომლებიც შედიოდნენ ოსმალეთის იმპერიის შემადგენლობაში (Мортои, 1950 :1)

საპაიო კომპანიების წარმოშობა ემთხვევა იმ დროს, როცა ინგლისი იწყებდა გასვლას ოკეანეში და ხანგრძლივ მოგზაურობებს.

ასეთ ვითარებაში ვაჭრისათვის ხელსაყრელი იყო ჰქონოდა პაი ერთდროულად სხვადასხვა კომპანიაში (3, 4, 5 ან 6 კომპანიაში) და მიეღო შესაბამისი მოგება. ხოლო სხვადასხვა კომპანიაში ერთდროულად პაის (საწილოს) შეტანა შეეძლო, რა თქმა უნდა, დიდი კაპიტალის მქონე ვაჭრებს (იზოლდა ბელთაძე-ხინიკაძე, 2009: 165)

მამასადაძე, საპაიო კომპანიაში გაერთიანებული უნდა ყოფილიყო ლონდონის ვაჭარ-ავანტიურისტთა კომპანიასთან (1407 წელს შეიქმნა) შედარებით უფრო მდიდარი ვაჭრები, რომელთაც ბრუნვაში ექნებოდათ დიდი ოდენობის კაპიტალი, რაც უდავოდ დაუტოვებდა მათ დიდძალ მოგებას.

ვაჭარ-ავანტიურისტთა კომპანია, მართალია იყო ერთიანი ორგანიზაცია, მაგრამ მისი ცალკეული წევრი ვაჭრობდა დამოუკიდებლად და მიდიოდა რისკზე. თვითონ

უზრუნველყოფდა ფრახტს, გემის ტვირთს. წარუმატებელი ვაჭრობის დროს თავის თავზე იღებდა ზარალს, ხოლო კარგი ვაჭრობის დროს მთლიანად იღებდა მოგებას. საერთო ჯამში ვაჭრობა იყო ინდივიდუალური (Осокин, 1982.:193). მაგრამ კომპანია ვერ გასწევდა დიდ ხარჯებს შორეული ვაჭრობისათვის. ეს კი შეძლეს მხოლოდ საპაიო (აქციონერულმა) კომპანიებმა, რომელსაც ქარტიით განსაზღვრულ ტერიტორიაზე ენიჭებოდათ მონოპოლიური უფლება (Мортон, 1950 :93).

როგორ შეიქმნა ლევანტის კომპანია?

ლონდონელმა ვაჭრებმა ჯერ კიდევ 1580 წელს მიმართეს დედოფალ ელიზაბეტ I-ს (1558-1603 წწ) ქარტიით, რომელშიც ითხოვდნენ რეგიონში ვაჭრობის უფლების მიღებას. იმავე წელს, ინგლისსა და ოსმალეთის იმპერიას შორის დაიდო ხელშეკრულება, რომელიც ინგლისელ ვაჭრებს ოსმალეთის იმპერიაში ვაჭრობის უფლებებს ანიჭებდა. ერთ-ერთი ინგლისელი ვაჭარი უილიამ ჰარბორნი, რომელიც აწარმოებდა მოლაპარაკებებს კონსტანტინოპოლში 1582 წელს გახდა კომპანიის მუდმივი წარმომადგენელი. ხოლო 1586 წლისათვის ჰარბორნი დაინიშნა «მისი უდიდებულესობის ელჩად» ოსმალეთის იმპერიაში და მისი ყველა ხარჯი (სულთანისა და მისი მოხელეებისათვის მიცემული საჩუქრების სახით) გადაიხადა ლევანტის კომპანიამ.

1588 წლისთვის-Levant Company-გადაკეთდა მარეგულირებელ, მონოპოლიურ კომპანიად დადგენილ სავაჭრო ქვეყნებში (ლევანტის ქვეყნებში-ი.ბელთაძე) და მისი სტატუსი იყო - სააქციო კომპანია.

1592 წლის 7 იანვარს კომპანიას მიენიჭა ახალი წესდება, რომლის მიხედვით კომპანიასთან გაერთიანდა თურქეთის და ვენეციის კომპანიები და 1595 წლისთვის ნათელი გახდა მისი, როგორც მარეგულირებელი კომპანიის ფუნქცია. კომპანია ადრეულ ხანებში არა მხოლოდ ბარბაროსი მეკობრეების საფრთხეს იგერიებდა, არამედ ესპანეთის გალერებთან ბროლისას (1586, 1590 და 1591 წლებში), როცა ისინი ცდილობდნენ ინგლისელი ვაჭრებისათვის ტვირთის წართმევას, წარმატებებს აღწევდნენ. უფრო მეტიც, ლევანტის კომპანიას ჰყავდა იმდენად კარგად შეიარაღებული გემები, რომ მათი ნაწილი გადაეცა ინგლისის სამეფოს საზღვაო ფლოტს, რომელიც გამოიყენეს ესპანური არმადას წინააღმდეგ ბრძოლისას (1588 წელი).

1600 წლის 12 ივლისს ინგლისელი ვაჭრები ითხოვდნენ ხელახლა მიეღოთ სავაჭრო პრივილეგიები, ვინაიდან კომპანია იძლეოდა ქვეყნისათვის ყოველწლიურად 4 ათასი ფუნტის შემოსავალს. დედოფალი დათანხმდა 1601 წლის 1 დეკემბერს კომპანიისათვის მიენიჭებინა პრივილეგიების ახალი ქარტია 15 წლის ვადით.

კომპანიის წესდებაში დასახელებული იყო 119 ვაჭარი, რომლებიც შეადგენდა კომპანიის ძირითად ბირთვს. ირკვევა ისიც, რომ კომპანიაში ვაჭართა რაოდენობა არ იყო შეზღუდული. ნებისმიერი ინგლისელი ვაჭარი, ვინც იყო 26 წელზე მეტი ასაკის და გადაიხდიდა მომდევნო ხარების დღესასწაულამდე 25 ფუნტს, მიიღებდნენ კომპანიაში. ხოლო ვინც განაცხადებდა

სურვილს კომპანიაში შესვლაზე ხარების დღესასწაულის შემდეგ, მაშინ საფასური იქნებოდა 50 შილინგი. ასევე თავისუფალი ვაჭრების შეგირდები, რომლებიც კომპანიაში საქმიანობდნენ 3 წლის განმავლობაში, 20 შილინგის დაგახდის შემთხვევაში კომპანიაში შესვლის უფლებას მიიღებდნენ (EPSTEIN, 1908 : 59).

ელისაბედ პირველის მიერ, ლევანტის კომპანიისათვის მინიჭებული პრივილეგიით ისარგებლეს მხოლოდ 2 წელი, ჯეიმს სტიუარტის (1603-1625 წწ) ხელისუფლებაში მოსვლამდე, როცა ირღვეოდა ინგლისელი ვაჭრების უფლებები. ამ მხრივ, საინტერესოა 1605 წლის დოკუმენტი, რომელშიც ინგლისელ ვაჭართა უფლებების დარღვევაზე არის საუბარი.

ვაჭრები ითხოვდნენ გაეთავისუფლებინათ ისინი ახალი (ვენეციელების მიერ დაწესებული-ი.ბელთაძე) გადასახადებისაგან. თუ გაგრძელდებოდა ვაჭრობა ლევანტის ქვეყნებში, მაშინ უნდა დაენიშნათ იქ ელჩი და კონსული, რომ არ დარღვეულიყო ინგლისელი ვაჭრების უფლებები. თუ ადგილი ექნებოდა ვენეციელების მხრიდან მათ მიმართ უსამართლო მოპყრობას და ახალი გადასახადების დაწესებას, მაშინ იძულებული იქნებოდნენ შეეწყვიტათ ვაჭრობა და ინგლისი ყოველწლიურად შემოსავალს 4 ათას ფუნტი სტერლინგის ოდენობით ვერ მიიღებდა (EPSTEIN, 1908:56-58).

ვაჭრები ასევე გამოთქვამდნენ უკმაყოფილებას იმის გამო რომ ინგლისელი და უცხოელი ვაჭრები (ვენეციელები-ი.ბელთაძე) ერთნაირი უფლებებით არ სარგებლობდნენ. ვენეციელ ვაჭრებს მეტი უფლებები ჰქონდათ. ინგლისელებს კი ორმაგი გადასახადი უნდა გადაეხადათ. ერთჯერ ინგლისში და ერთჯერ ვენეციაში. ამიტომ ინგლისელი ვაჭრები ითხოვდნენ, რომ მებაჟეებს ინგლისში უცხოელებისთვის (ვენეციელებისათვის-ი.ბელთაძე) ორმაგი საბაჟო გადასახადი გადაეხდეინებინათ.

ვენეციის ხელისუფლებას ჰქონდა გაცემული ბრძანება, რომ არცერთ უცხოურ გემს არ უნდა დაეტვირთა მოცხარი გემზე, თუ იგი ვენეციაში თავისი ქვეყნის საქონლის ორ მესამედს არ ჩაიტანდა და არ გადაიხდიდა გადასახადს. მართალია ეს არ იყო ხელსაყრელი პირობა ინგლისელი ვაჭრებისათვის, მაგრამ მეფის ბრძანებით, მაინც არ უნდა შეწყვეტილიყო ვაჭრობა“.

წერილი დათარიღებულია 1605 წლის 8 სექტემბრით.

გამოდის, რომ მიუხედავად იმისა, რომ ირღვეოდა ინგლისელი ვაჭრების უფლებები, მეფე მაინც არ ითვალისწინებდა მათ საჩივარს და ცდილობდა შეენარჩუნებინა სავაჭრო ურთიერთობა ლევანტის ქვეყნებთან. ვენეცია იყო მოცხარით ვაჭრობის ცენტრი, საიდანაც ინგლისს შემოჰქონდა მოცხარი, ამიტომ ვენეციელებს ნებისმიერ დროს, ინგლისელთა მიერ გადასახადის გადაუხდელობის შემთხვევაში, შეეძლოთ მათთვის მოცხარის შესყიდვა აკრძალათ და არ დაეშვათ მისი გატანა ინგლისში. აი, რითინ აიხსნება ინგლისის მეფის ასეთი დამოკიდებულება მომჩივანი ვაჭრების მიმართ. წინა პლანზე იდგა ქვეყნის ეკონომიკური

ინტერესები.

თავდაპირველად კომპანიას 9 თანამდებობის პირი ჰყავდა: მმართველი (გუბერნატორი), მოადგილე, რომელიც განაგებდა კომპანიის ფინანსებს. შემდეგში დაინიშნა მოხელე, რომლის ხელში იყო კომპანიის ქაღალდები, ობლიგაციები და ბეჭედის შენახვა, მდივანი, ბულალტერი, ბიდლი (შიკრიკი). მოგვიანებით აირჩიეს აუდიტორები. ისინი პირველად მოიხსენიება 1632 წელს, როგორც ყოველწლიურად არჩეული მოხელები. (EPSTEIN ,1908 :68)

XVI სუკუნის 80-იან წლებში ლევანტის კომპანიის ქარტიაში დასახელებულია 29 მეპაიე. ამთგან 12 იყო ლონდონის ლივრის კომპანიიდან (Штокмар,1962:208), დანარჩენი კი, შესაძლებელია, პროვინციული ქალაქებიდან იყვნენ. მ. ოსოკინის მიხედვით ცნობილია, რომ ლევანტის კომპანიაში საერთოდ გაერთიანებული იყვნენ, გარდა ლონდონელებისა, ასევე პროვინციელი ვაჭრებიც (Осокин, 1982:14).

კომპანიის ვაჭრებიც გაერთიანებული იყვნენ სამ და მეტ კომპანიაში. მაგალითად, ლევანტის კომპანიის 186 წევრიდან, 34 იყო ლევანტის, 33 ერთდროულად ლევანტის და ოსტ-ინდოეთის, ხოლო 108 სამი და მეტი კომპანიის წევრი. ეს კიდევ ერთხელ ადასტურებს იმას, რომ ვაჭართა დიდი კაპიტალი რომ არა ისინი ვერ შეძლებდნენ ერთდროულად რამოდენიმე კომპანიის სავაჭრო საქმეებში მონაწილეობას.

ამის მაგალითად დავასახელებთ შემდეგს, ლევანტის კომპანიის ერთ-ერთი წევრი ედუარდ ჰოლდმანი ამავე დროს იყო ოსტ-ინდოეთის კომპანიის მმართველი და ვენეციის კომპანიის წევრი. იგი მონაწილეობდა 1587 წლის დრეიკის ექსპედიციის მომზადებაში და სხვა სავაჭრო ოპერაციებში (Янрова , 1983:208).

რა იყო კომპანიის იმპორტის და ექსპორტის საგანი. ლევანტის იმპორტის ძირითადი საქონელი მოცხარი იყო. მაგრამ ვაჭრობდნენ სხვა საქონლითაც: ბამბა, მატყლი, ქიმიკატები, სანელებლები, ტყავი, აბრეშუმი, ღვინოები და სხვა. ინგლისელებს შეჰქონდათ: სხვადასხვა ქსოვილები.

კომპანიას დაწესებული ჰქონდა იმპორტის და ექსპორტის რეგულირების წესები. როგორც მოცხარზე ისე შეტანილ ქსოვილებზე. ამ მხრივ საინტერესოა 1617 წლის დოკუმენტი, საიდანაც ირკვევა, რომ ბრისტოლის და ევზეტერის ვაჭრებმა წესდების საწინააღმდეგოდ შემოიტანეს მოცხარი და არ გადაიხადეს კომპანიის მიერ დაკისრებული გადასახადები.

ხოლო მეორე, 1631 წლის 7 ივნისის, დოკუმენტში საუბარია მოცხარით ვაჭრობაზე და კომპანიის წესდების დარღვევაზე. დოკუმენტში ვკითხულობთ, რომ კომპანიის წევრმა ფლაუერმა ლონდონის პორტში შემოიტანა დიდი ოდენობით მოცხარი, რაც იყო წესის დარღვევა. კომპანიამ მიიღო გადაწყვეტილება, რომ მოცხარი დაებრუნებინათ იქ, საიდანაც ჩამოიტანეს (EPSTEIN, 1908 : 122).

როგორც ჩანს, კომპანია განსაზღვრავდა მოცხარის შემოტანის დროს და რაოდენობასაც.

ინგლისელი ვაჭრებისათვის მომგებიანი იყო ლევანტის ქვეყნებთან ვაჭრობა. შემოჰქონდათ სხვადასხვა აღმოსავლური საქონელი: აბრეშუმი, ძაფები, ინდიგო, მოცხარი, მუსკატის კაკალი, მატყლისა და ბამბის ქსოვილები, წიწკა, ხავერდი, ხალიჩები და ა.შ. ლევანტის კომპანიამ შეინარჩუნა თავისი მონოპოლია 1753 წლამდე (ბელთაძე-ხინიკაძე, 2009:168)

კომპანია სარგებლობდა ვენეციასა და თურქეთში ვაჭრობის დროს შემდეგი ნავსადგურებით: ქალაქი ვენეცია, ზანტი, ვენეციის კეფალონია, კანდია, სციო, კონსტანტინოპოლი, ალექსანდრეტა, ალექსანდრია, ალჟირი (EPSTEIN, 1908 :230).

გარდა ამისა ისინი ვაჭრობდნენ საფრანგეთის, ესპანეთისა და იტალიის შემდეგ სანაპიროებზე: კარტახენის (იტალია), ალიკანტეს, (ესპანეთი) ბარსელონის (კატალონია), ვალენსიის (ესპანეთი), მარსელის (საფრანგეთი), ტულონის (საფრანგეთი), გენუის (იტალია), ლივორნოს (იტალია), ჩივიტავეკიის (იტალია), პალერმოს (იტალია), მესინას (იტალია), მალტის (საფრანგეთი), მაიორკის (ესპანეთი), მენორკის (ესპანეთი) და კორსიკის (საფრანგეთი).

კომპანიას, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ინგლისიდან გაჰქონდა ძირითადად მაუდის ქსოვილები, ხოლო შემოჰქონდა აბრეშუმი, ბამბა, მოცვი, ნარკოტიკები, ილზი, ჯავზი, პილპილი, მიხაკ-დარიჩინი და სხვა აღმოსავლური საქონელი. ინგლისელმა ვაჭრებმა განავითარეს ბამბის და აბრეშუმის წარმოების ტექნოლოგია, რომელიც ვითარდებოდა კაპიტალისტური გზით.

ბამბის წარმოება განსაკუთრებით განვითარდა ინგლისის შემდეგ რაიონებში: ნორიჩში, იორკშირში, დორსეტშირში, დერბშირში, ნოტინგემშირში, ჩემშირშირში (Осокин, 1982 :14).

დასკვნა

ამრიგად, ლევანტის კომპანია იყო ინგლისის ერთ-ერთი აქციონერული კომპანია, რომელიც წარმოიშვა 1581 წელს. საპაიო კომპანიაში გაერთიანებული იყო ლონდონის ვაჭარ-ავანტიურისტთა კომპანიასთან შედარებით უფრო მდიდარი ვაჭრები, რომელთაც ბრუნვაში ჰქონდათ დიდი ოდენობის კაპიტალი, რაც საშუალებას აძლევდა გაეწია დიდძალი ხარჯები ლევანტის ქვეყნებში.

1588 წლისთვის- Levant Company- გადაკეთდა მარეგულირებელ, მონოპოლიურ კომპანიად ლევანტის ქვეყნებში და მისი სტატუსი იყო - სააქციო კომპანია. 1592 წლის 7 იანვარს კომპანიას მიენიჭა ახალი წესდება, რომლის მიხედვით კომპანიასთან გაერთიანდა თურქეთის და ვენეციის კომპანიები.

1581 წლის ქარტიით ინგლისელ ვაჭრებს მიენიჭათ 12 წლით ვაჭრობის უფლება. 1601 წელს კი 15 წლით. 1661 წელს მეფე ჩარლზ II-ის წესდებით, კომპანია გადაკეთდა პოლიტიკურ

ორგანოდ, რომელსაც საკანონმდებლო უფლება ჰქონდა ლევანტის ქვეყნებში. კომპანიის წევრების რაოდენობა შეზღუდული არ იყო. ძირითადი კანდიდატი უნდა ყოფილიყო საბითუმო მოვაჭრე ან შვიდწლიანი სტაჟის მქონე. 25 წლამდე პირები დაიშვებოდა თუ გადაიხდიდა 25 ფუნტს. ხოლო ზემოთ მყოფი ასაკის მქონე ორჯერ დიდს. კომპანიის წევრთა რაოდენობა სხვადასხვა დროს დასახელებულია: 29, 43, 119, 300 კაცი.

ლევანტის კომპანიაში გაერთიანებული იყვნენ, გარდა ლონდონელებისა, ასევე პროვინციელი ვაჭრებიც. ასევე კომპანიის ვაჭრები გაერთიანებული იყვნენ სამ და მეტ კომპანიაში. ვაჭართა დიდი კაპიტალი რომ არა ისინი ვერ შეძლებდნენ ერთდროულად რამოდენიმე კომპანიის სავაჭრო საქმეებში მონაწილეობას.

ლევანტის კომპანიას სათავეში ედგა მმართველი -გუბერნატორი, რომელსაც ჰყავდა 12 თანაშემწე. კომპანიას ასევე ჰყავდა პასუხისმგებელი წარმომადგენლები იმ ადგილებში, სადაც მას ჰქონდა კომერციული გარიგებები. ასეთი იყო ელჩი კონსტანტინოპოლში და კონსულები, ვიცე-კონსულები ლევანტის სხვადასხვა ქალაქში. გარდა ამისა, საელჩოს თანამშრომლები იყვნენ თარჯიმნები, ხაზინადარი და მქადაგებელი.

კომპანიას დაწესებული ჰქონდა იმპორტის და ექსპორტის რეგულირების წესები. არ უშვებდნენ გადაჭარბებული რაოდენობის საქონლის გატანას და შემოტანას, ვინაიდან ეს გამოიწვევდა საქონლის ჩაწოლას და მოგება ნაკლები დარჩებოდა.

სამეფო ხელისუფლება არ უშვებდა ურთიერთობის გამწვავებას ლევანტის ქვეყნებთან: ვენეციასთან, თურქეთთან, მიუხედავად ინგლისელ ვაჭართა არაერთი უკმაყოფილებისა, ვინაიდან პოლიტიკური თვალსაზრისით ინგლისისათვის წამგებიანი იქნებოდა ეს. აი, ეს არის სწორედ დიპლომატია. უმჯობესი იყო დაზარალებულიყო ინგლისელი ვაჭარები, ვიდრე გამწვავებულიყო ურთიერთობა ლევანტის ქვეყნებთან.

ინგლისელმა ვაჭრებმა განავითარეს ბამბის და აბრეშუმის წარმოების ტექნოლოგია, რომელიც ვითარდებოდა კაპიტალისტური გზით, რაშიაც ინგლისს დაეხმარა მაუდის ქსოვილების წარმოების გამოცდილება. საბოლოოდ, ინგლისური ქსოვილებით ვაჭრობა ლევანტის ქვეყნებში დიდძალ მოგებას უტოვებდა ინგლისს. ასევე აღმოსავლური საქონლის (ნედლეულის) აბრეშუმის, ბამბის შემოტანამ ხელი შეუწყო შესაბამისი წარმოების განვითარებას, რამაც განაპირობა ქვეყნის ეკონომიკური დაწინაურება.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ბელთაძე-ხინიკაძე ი (2009). ინგლისის სავაჭრო კომპანიები დ კოლონიური ექსპანსია (XV-XVII ს. დასაწყისში),თბილისი.
2. EPSTEIN M.A., (1908) THE EARLY HISTORY OF THE LEVANT COMPANY. LONDON
3. Мортон А.А. (1950) История Англии. Москва.
4. Осокин М.Г. (1982) Торговля Англии с Левантом в период кризиса Английского абсолютизма (1600-1640). Москва .
5. Штокмар В.В., (1962) Экономическая политика английского абсолютизма в эпоху его расцвета. Ленинград.
6. Яброва М.М., (1983) Зарождение раннекапиталистических отношений в английском городе (Лондон XIV- начале XVI века) Автореферат дисс. на соиск.учен.степ. доктора ист.наук. Саратов,